

İNSAN HAKLARI SON ÜTOPYA MI?

Yazar: Emrah AKYÜZ*

Çeviren: Hüseyin GÖKTEPE⁽¹⁾

Özet

Samuel Moyn'un 'Tarihte Son Ütopya: İnsan Hakları (2010)' isimli kitabı son dönemlerde insan hakları üzerine yapılmış olan tartışmalara katkı sağlamış en değerli ve münakaşacı eserlerden bir tanesini oluşturmaktadır. Columbia Üniversitesi tarih bölümünde profesör olan Samuel Moyn'un bu geniş kapsamlı ve kritik kitabında özgün bir yaklaşım ortaya atarak insan haklarının yeni bir buluş olduğu görüşü dile getirilmektedir. Samuel Moyn modern insan hakları ile tarihin tozlu sayfalarında yer edinmiş insan hakları arasında keskin bir ayırım yapmaktadır. Yazar, çağdaş insan hakları anlayışını ve özellikle İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ni, Komünizm gibi misyonunu tamamlamış ütopyaların ardından gelen son ütopya olarak tanımlamaktadır. Bu çalışmanın temel amacı başta Samuel Moyn'un ortaya attığı ve akademik dünyada gündem oluşturan tartışmalı çalışmasını eleştirel bir şekilde analiz etmek ve insan haklarının son ütopya olup olmadığı sorusunu ayrıntılı bir şekilde incelemektir. Modern insan haklarının bir ütopya olup olmadığı sorusu, tarihsel süreç içerisinde yaşanmış önemli olaylar ele alınarak ve güncel dünyadan alıntılar yapılarak irdelenmeye çalışılacaktır.

I. Giriş

Zulüm ve ayrımcılığa karşı siper olarak 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyanname (İHEB) dünya tarihinde dönüm noktası olan ilk büyük çapta başarıdır⁽²⁾. Bireyler ve devletler, günümüz dünyasının sosyal adaletinin temeli olarak insan haklarının önemini giderek kabul etmektedirler. İnsan hakları her ne kadar yeni bir buluş olmasa da, hakların korunması ve tartışılması bağlamında tarih boyunca tüm toplumların önemli bir parçası olmuştur.

* Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı Tetkik Hakimi, huseyingoktepe@adalet.gov.tr

¹ A Postgraduate Researcher, The University of Leeds, emrahlysy@hotmail.com, Bu çeviri sayın Emrah Ayküz tarafından yazılan ve Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, 2015 Güz, Sayı: 20, sayfa: 181-190 arasında yayınlanan makalenin çevirisidir.

² Ishay, M. (2010). The Universal Declaration of Human Rights at 60: a bridge to which future?. Perspectives on Global Development & Technology, 9 (1/2/):11-27

17. ve 18. yüzyılda önemli doktrin ve belgelerin (Fransız ve Amerikan beyannamesi gibi) ortaya çıkmasıyla birlikte insan hakları konusunda ki değerlendirmelerde önemli gelişmeler meydana gelmiştir. Samuel Moyn'un "Son Ütopya: Tarihte İnsan Hakları" isimli eseri, bu tartışmalara en ilgi çekici ve eleştirel katkı sağlayandır. O, günümüz insan hakları ile insan hakları arasında radikal fark olduğu görüşünde olup ayrıca modern insan haklarının, öngörülen evrensel projenin çökmesi nedeniyle son ütopya olduğunu ileri sürmektedir. Bu şu soruları akla getirmektedir: Güncel insan hakları bakışı ile önceki insan hakları talepleri (örneğin: insan hakları) arasındaki fark nedir? 17. yüzyıl doğal haklardan bugünkü formda insan haklarına geçiş aşamasında bir düşüş yaşanmış mıdır? Samuel Moyn tarafından ifade edildiği şekliyle insan hakları gerçekten ütopya mıdır? İHEB gerçeklikten ziyade bir hayal midir? Şayet ütopya değilse, İHEB, Uluslararası Ceza Mahkemesi ve İnsan Hakları İzleme Örgütü gibi hükümet dışı kuruluşlara rağmen dünyanın her bir bölgesinde insan hakları ihlalleri neden devam etmektedir? Moyn'un tarihsel yaklaşımı bu tip merkezi soruları açıklama noktasında bir takım ipuçları içermektedir.

Yukarıdaki soruları cevaplamak için, öncelikli olarak yapılması gereken şey Samuel Moyn'un Last Ütopya: Tarihte İnsan Hakları isimli eserinin analiz edilmesi gerekmektedir. Bu makale iki tane temel konuya sahiptir. Birincisi; Moyn'un insan haklarına yaklaşımının analiz edilmesi ve ikincisi ise ilgili bir takım örnekler üzerinden insan haklarının ütopya olup olmadığının tartışılmasıdır.

II. Samuel Moyn'un "Son Ütopya: Tarihte İnsan Hakları" Adlı Eserinde İnsan Haklarına Yaklaşımı

Samuel Moyn, insan hakları kavramının gerçek güçlü yönleri ve sınırlamalarını anlamak için "Son Ütopya: Tarihte İnsan Hakları" isimli eserinde insan hakları tarihini iki döneme ayırır ve aralarında keskin analitik farklılık olduğunu altını çizer. Aydınlanma ve ihtilal dönemlerindeki (Amerika Haklar Bildirgesi ve Fransız Bildirgesi) insan hakları talepleri bu ayırımın birinci kısmını oluşturur. Moyn, 17. ve 18. yüzyıl doğal haklar doktrini ve insan haklarının yeni devlet egemenliği şeklinin yapı taşı olduğunu iddia etmektedir. Onlar politik topluma aittir, politik toplumu baz alır ve tüm insanları devlete katılmaya zorlar. Moyn'un tezlerinin basit özeti insan haklarının yaşanan düş kırıklılığı ile birlikte ütopyadan doğmuş olduğudur.

Güncel insan haklarının ikinci dönemi devlet egemenliğine karşı yöneltilmiş olanıdır. Moyn, güncel fenomen olarak günümüz insan haklarının gerçekten de, Amerika Birleşik Devletlerinin uluslar arası politikasının (başkan Jimmy Carter'ın yönetimi altında) ve Uluslar arası Af Örgütü gibi uluslar arası sivil toplum

örgütlerinin bir parçası olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Moyn tam olarak da şu ifadeleri kullanır:

“İnsan hakları yılı, 1977, Amerikan tarihinde “insan hakları” ilk kez kamuoyunun gözönüne 20 Ocakta yani Carter’in göreve başlama tarihi ile başlar. Bu yılın dönüm noktası 10 Aralık’ta Uluslar arası Af Örgütü’nün Nobel Barış Ödülünü alması ile doruğa ulaşacaktı. Carter’in 20 Ocak’ta göreve başlarken ki açıklamaları “insan haklarını” kamuoyunca kabul edilen popüler bir kelime haline getirdi.

Moyn, modern insan hakları fikir ve değerlerinin ne aydınlanmanın ne Fransız ve Amerikan bildirilerini ne 19. yüzyıl insani tepkilerini ne de 2. Dünya Savaşı sonrası Holkost etkilerinin izlerini taşımadığını iddia eder. Bunun yerine, insan haklarının, modern insan hakları ve fikrinin antipolitik ve devrimci politik projelerin (komünizm gibi) yaşattığı hayal kırıklığına ahlaki tepkiler olarak doğdu, özellikle 1950 ve 1960’lar da koloni karşıtlarının (2. Dünya Savaşından sonra koloni karşıtı ve bağımsızlık mücadelesi veren Afrika Devletleri) bağımsızlık mücadelesi bu süreçte büyük etki yapmıştır⁽³⁾. Ütopik ideolojiler ve sistemler 20. yüzyılın şaşkına uğramış bir takım rejimlerini karakterize etmiştir. Kusursuz bir örnek vermek gerekirse, Joseph Stalin, Adolf Hitler ve Mao komünist görüşüne dayalı olarak eşitlik kavramı, istismara son verme ve adalete dayalı bir toplum kurma kavramları ile yönetmişlerdir⁽⁴⁾. 2. Dünya Savaşından sonra bu yanlış ütopyalar insan onuruna dayalı uluslar arası insan hakları düşüncesi ve daha iyi bir dünya için hakların eşitliğine dayalı yeni bir vizyona (insan hakları) ilham kaynağı oldu⁽⁵⁾.

Sömürge karşıtlığı ile birlikte yaşanan hayal kırıklığı (Üçüncü Dünya Ülkelerinin Evriminin Romantizmi) ve komünizm daha önceki evrensel projelerin başarısızlığına karşı ahlaki beklentileri içeren yeni uluslar arası insan hakları ütopyası ihtiyacına yol açtı. Yeni kolektif kamu psikolojisi veya popüler algı, yeni insan hakları düşüncesini başarısız devrim projelerinin ütopyalarına alternatif olarak kabul etmiştir. Bir başka deyişle, idealistik görüşlerin patlaması nedeniyle insan hakları yeni bir ütopya olarak ortaya çıkmıştır. İnsan hakları tarihi devlet politikasından dünya ahlakına dönüştü⁽⁶⁾.

³ Moyn, S. (2010). The last utopia: human rights in history. London: Belknap Press.

⁴ Starkey, H. (2012) Human rights, cosmopolitanism and utopias: implications for citizenship education. Cambridge Journal of Education, 42 (1) :21-35

⁵ Klug, F. (2000). Values for a godless age: The story of the UK’S new Bill of Rights. Harmondsworth, UK: Penguin

⁶ Moyn, S., a.g.e.

Pheng Cheah hepsi aynı önceliğe sahip olduğu, insanoğlunun kültürel, ekonomik, politik haklarını koruduğu ve geliştirdiği için insan hakları arasında ayırım yapılamayacağı yönünden Moyn'un insan hakları teorisini eleştirmiştir⁽⁷⁾. Şüphesiz ki, farklı tür politikalar ve yönetimler geçtiğimiz yüzyılda insan hakları söylemini şekillendirmesine rağmen bu durum güncel insan haklarında bir değişikliğe yol açmadı. Bir başka deyişle, 17. ve 18. yüzyıl doğal haklarından modern insan hakları anlayışı arasında doğrudan bağlantı vardır.

III. İnsan Hakları “Son Ütopya mı?”

İnsan Hakları Evrensel Bildirisini (İHEB) tüm dünya üzerinde uygulamak ne kadar mümkün olabilir? Bütün ülkeler ve insan hakları organizasyonları bu hakları uygulamak için yeteri kadar kaynak ve güce sahipler mi? İnsan Hakları Evrensel Bildirisine rağmen neden insan hakları ihlalleri hala bütün ülkelerde büyüyen bir problem olmaktadır? İnsan hakları “son ütopya” mı? Bu soruları cevaplamak için öncelikle İHEB’i analiz etmek gerekmektedir.

III. I. Modern İnsan Haklarının Çerçevesi

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu anlaşılabilir ve bölünemez insan hakları görüşü sağlayacak şekilde 2. Dünya Savaşının dehşetine tepki olarak İHEB’i 10 Aralık 1948’de Paris’te kabul ve ilan etti⁽⁸⁾. Bu deklarasyon, insan hakları tarihinde dönüm noktası niteliğinde bir dökümandır. Deklarasyon, yeryüzünde herhangi bir yerde yaşayan bütün insanların çeşitli temel insan hakları ve özgürlüklerini düzenleyen ve onlara bu hakkı veren 30 madde içermektedir. Bu düzenlemeler, bütün kadın ve erkeklerin doğal olarak hak sahibi olduğuna dair ilk uluslar arası belgedir. Ayrıca, Birleşmiş Milletler üyesi olan ve hukukun üstünlüğü ile yönetilen 192 devlet İHEB’i çekincesiz imzalamışlardır⁽⁹⁾⁽¹⁰⁾. Bu durum İHEB’in uluslar arası bir fenomen olduğu, yerel ya da bölgesel olmadığı anlamına gelmektedir. İHEB, hükümetler ve onların dünya üzerinde olan bireyleri arasında yapılmış bir kontrat olarak kabul edilmektedir.

İHEB, 2. Dünya Savaşının politik açıdan tehlikeli olan sürecini başarılı bir şekilde bütün dünyada en iyi insan hakları sürecine haline gelmesini başarabilmiştir.

⁷ Cheah, P. (2013). Human rights and the material making of Humanity: a response to Samuel Moyn’s. *Qui Parle: Critical Humanities and Social Sciences*, 22(1) :55-61.

⁸ Ishay, M. (2010). The Universal Declaration of Human Rights at 60: a brigade to which future?. *Perspectives on Global Development & Technology*, 9 (1/2): 11-27

⁹ Hugres, G. (2011). The concept of dignity in the Universal Declaration of Human Rights. *Journal of Religious Ethics*, 39 (1): 1-24.

¹⁰ Neier, A. (2013). Between Dignity and Human Rights. *Dissent*, 60 (2): 60-65.

Çok taraflı anlaşmalar olan 1966 tarihli Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslar arası Sözleşmesi, 1975 tarihli İşkence ve Diğer Zalimane Gayri İnsani ve Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmesi, İHEB'in bir parçası olarak Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilmiştir⁽¹¹⁾. Sözleşmeler, yeni uluslar arası düzenin sütunu haline gelmiş ve giderek artan bir şekilde insan onurunun sağlanması ve dünya üzerindeki bireyler için barış sağlayan bir enstrüman olmuştur.

İHEB, bütün insanlar için (erkek ya da kadın, siyah veya beyaz, komünist veya kapitalist, Müslüman veya Hıristiyan, kazanan veya kaybeden, zengin, fakir ya da toplumun azınlık yahut çoğunluk grubuna üye olduğuna bakılmaksızın) insan hak ve özgürlüklerini içeren standartlar getirmiştir. Diğer yandan şu hususu da vurgulamak önemlidir ki, insan haklarına sahip olmayı, hakkı kullanma veya hakkın korunmasıyla karıştırmamak gerekir. İHEB, daha yaşanabilir ve iyi bir dünya için, diğer başarısız olan ütopya gibi, bir takım haklar ve kurallar öngörmektedir. En önemli soru İHEB (en iyi insan hakları belgesi olarak) gerçekten uygulanabilir mi? ya da İHEB önceki diğer ütopya gibi rüya mı? Bu insan haklarının uygulanması birçok ülkenin hali hazırda sahip olmadığı⁽¹²⁾ kaynakları gerektirir ve şüphe yok ki insan hakları korunmaz ve uygulanmazsa anlamsız kalır. Devlet dışı aktörlerin ve uluslar arası kuruluşların işbirliği ağına rağmen, modern insan hakları fikrinin (özellikle İHEB'in) son ütopya olduğu ve günümüz dünyasında kusursuz bir şekilde uygulanamayacağı konusunda ki Samuel Moyn'un fikrine tamamıyla katılıyorum. Elbette, bu insan haklarının işlevsiz olduğu anlamına gelmez. Bugün için sahip olduğumuz ve insanlık onurunun korunmasına az ya da çok da olsa değerli katkı sağlayan insan haklarının önemini küçümsememelidir.

III. II. Niçin İnsan Hakları “Son Ütopya”?

Modern bir kavram olarak insan hakları son ütopya. Çünkü insan hakları dünya yüzünde şimdiye kadar hiçbir zaman tamamen uygulanmamıştır. Daha net söylemek gerekirse, insan hakları tüm dünyada; gittikçe daha fazla ihlal edilmekte veya ihlal tehdidi altında kalmaktadır. Savaş suçları, soykırım, işkence, kölelik, tecavüz, zorla kısırlaştırma veya tıbbi deney, kasti açlık, ayrımcılık ve birçok ülkede olan nice diğer örnekler. Uluslar arası Af Örgütünün 2009 yılı

¹¹ Andrassy, G. (2012). Freedom of Language: A universal human right to be recognised. *International Journal on Minority and Group Rights*, 19 (2) :195-232.

¹² Nickel, James W. (1982). Are human rights utopian?. *Philosophy & Public Affairs*. 11 (3) :246-264

Dünya Raporuna göre⁽¹³⁾, 54 ülkede adil olmayan yargılama, 81 ülkede işkence ve kötüye kullanma, 77 ülkede ifade hürriyetinin kısıtlanması, buna radikal ayrımcılık, cinsel taciz, çocuk yaşta evlilikler ve çocuk işçiler de eklenince insan hakları ihlalleri artarak gerçekleşmektedir. Bu az sayıda örnekler, insan haklarının mutlak olarak gerçekleştirilmesini uzak ve gerçekleştirilmesinde ulaşılamaz bir hedef olduğunu göstermektedir.

İnsan hakları ihlallerinin niçin artarak ortaya çıktığı hususunda ilk sebep, insan hakları konusunda ne zaman, hangi boyutta, hangi durumlarda dış ülkelerin insani müdahalede bulunması gerektiği konusunda yeterli bir anlaşmanın olmamasıdır. İşbirlikleri insan haklarının korumada ve özellikle soykırımın önlenmesinde zorunludur. Nicolast Rost⁽¹⁴⁾, 2. Dünya savaşının sonundan 2001 yılına kadar soykırımlarda, savaşlardan daha fazla insan öldürüldüğünü iddia etmektedir. Barbara Harff'a göre⁽¹⁵⁾, 1945 ila 1999 yılları arasında, 22 milyon insan soykırıma uğramış, yaklaşık 16 milyon insan ise iç savaşlarda öldürülmüştür (toplamda yaklaşık 38 milyon insan). Buna Irak savaşını da eklemeliyiz (2003 ila 2011)⁽¹⁶⁾. Suriye'deki iç savaş, Darfur katliamı vb. bu listede yer almaktadır. Mükemmel olmayan bir örnek ele alınırsa, Rwandan katliamı 1994 baharında başlamış ve tahminen 800.000 insan 100 gün içerisinde katledilmiştir. Benzer bir şekilde Srebrenica'da 1995 yılında gerçekleşen katliamda Birleşmiş Milletler korumasında olan "güvenli cennet" olarak bilinen Bosna ve Herzegovina 'da, Birleşmiş Milletler barış gücünün varlığına rağmen 8 bin Boşnak (Boşnak Müslüman) çoğunluğu erkek ve erkek çocukları olmak üzere katledilmiştir. Buna ek olarak bu soykırımda yaklaşık 20.000 sivil bölgeden sürgün edilmiştir (bu süreç etnik temizlik olarak bilinmektedir)⁽¹⁷⁾. Tüm bu hadiselerin 200 veya 300 yıl önce yaşanmadığını, şimdi olduğu gibi modern insan haklarının tüm dünyada mevcut olduğu bir çağda yaşandığını vurgulamak gerekir. Rwandan

¹³ Amnesty International (2009). State of the World's right. Available from: <<http://report2009.amnesty.org/>> [Accessed 10th Jan 2015].

¹⁴ Rost, N. (2013). Will it happen again? On the possibility of forecasting the risk of genocide. *Journal of Genocide Research*, 15 (1): 41–67

¹⁵ Harff, Barbara (2003). No lessons learned from the Holocaust? Assessing risks of genocide and political mass murder since 1955. *American Political Science Review*, 97 (1): 57-73.

¹⁶ Yazarın ifade ettiği Irak işgali yanında ABD'nin Afganistan'a müdahalesinden de bahsedilmelidir. Afganistan'da ABD işgali altında gerçekleşen insan hakları ihlalleri Guantemala hapisanesinde olanlar medyaya yansısı bile halen gün yüzüne çıkarılmayı beklemektedir. Ayrıca Çin tarafından doğu Türkistan'daki insan hakları ihlalleri, Hindistan'da Uttar Paradeş bölgesi katliamları ve etnik temizliği ve çevirinin yapıldığı tarihte yaşanan Burma ve Arakan soykırımları, soykırım ve insan hakları ihlallerinin giderek savaşların yerlerini aldığını göstermektedir.

¹⁷ Grunfeld, F. and Vermeulen, W. (2009). Failures to prevent genocide in Rwanda (1994), Srebrenica (1995), and Darfur (since 2003). *Genocide Studies and Prevention*, 4 (2): 221-237.

ve Srebrenica soykırımlarında herhangi bir ders almadığımız çok açık, çünkü bunlar günümüz dünyasında hâlâ mevcuttur ve insan hakları bunları önlemeyi başaramamıştır. Örnek olarak Darfur soykırımı 2003 yılında başlamış ve halen devam etmektedir. Bu soykırımda 500.000'den fazla insan katledilmiş, 2.8 Milyon insan ise yer değiştirmiştir⁽¹⁸⁾. Bu, Darfurlu erkek, kadın ve çocukların Batı Sudan'da hâlihazırda maruz kaldıkları kitle kıyımı ve tecavüzdür⁽¹⁹⁾.

Niçin uluslar arası seyirciler (bystanders) Rwanda'da, Srebrenica'da ve Darfur'da yaşanan soykırımları engelleme veya durdurmada başarısız oldular? 2004 yılında soykırımın önlenmesi için⁽²⁰⁾ kurulan Sokarımın Önlenmesi Üzerine Özel Danışman (Advisor) Ofisi gibi Birleşmiş Milletlerin yaptığı çok önemli reformlara rağmen, 1994 yılında Rwanda, 1995 yılında Srebrenica ve 2003 yılından beri Darfur soykırımlarını önlemede hukuki araçları ve kurumları başarısız kalmıştır. Uluslar arası Af örgütü raporunda⁽²¹⁾, Çin ve Rusya'nın devam eden çatışmalara silah sağladığı belirtilmiştir. Bu husus, hâlihazırda niçin çatışmaların devam ettiği konusunda ülkeler arasındaki fikir ayrılıklarını işaret etmektedir. İnsan haklarını korumak ve uygulamak için, Birleşmiş Milletlere üye devletler arasında işbirliği ve uzlaşma bir ön koşuldur.

İnsan hakları niçin uygulanamadığı sorusuna ikinci bir sebep, birçok ülke veya ülke dışı oyuncular tarafından İHEB antlaşması veya diğer insan haklarının ihlal edilmesinin ekonomik, politik ve sosyal sebepleri bulunmaktadır. İHEB'nin ve uluslar arası gözlem kuruluşlarının varlığına rağmen birçok ülke veya ülke dışı oyuncular temel insan haklarını ihlal, göz ardı ve inkâr etmektedir. Örneğin 2012 yılında Fransa'da⁽²²⁾ Ermeni soykırımının (1995 yılında Osmanlı Devleti tarafından Ermeni Soykırımı yapıldığı iddia edilmektedir) inkârının bir suç olup

¹⁸ Prunier, G. (2005). Darfur: the ambiguous genocide. Ithaca, N.Y. : Cornell University Press.

¹⁹ Yazar tarafından ifade edilmese de, bu katliamlara Hocalı katliamını da eklemek elzemdir. Karabağ Savaşı sırasında 26 Şubat 1992 tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Dağlık Karabağ bölgesindeki Hocalı kasabasında Azeri sivillerin Ermenistan'a bağlı kuvvetler tarafından toplu şekilde katledilmiştir. Azeri resmî kaynaklarına göre, 83 çocuk, 106 kadın ve 70'den fazla yaşlı dâhil olmak üzere toplam 613 sivil öldürülmüş, toplam 487 kişi ağır yaralanmıştır. 1275 kişi ise rehin alınmış ve 150 kişi ise kaybolmuştur. Cesetler üzerinde yapılan incelemelerde cesetlerin birçoğunun yakıldığı, gözlerinin oyulduğu, başları kesildiği görülmüştür. Hamile kadınlar ve çocukların da maruz kaldığı tespit edilmiştir.

²⁰ Mennecke, M. (2009). Genocide Prevention and International Law. *Genocide Studies and Prevention*, 4 (2): 167-175.

²¹ Amnesty International (2007). Sudan: arms continuing to fuel serious human rights violations in Darfur. Available from: <<http://www.amnesty.org/en/library/info/AFR54/019/2007>>. [Accessed 10th Jan 2015].

²² Kahn, R. A. (2014). Should It Matter Where Genocide Denial Is Banned? A Critique of the Nexus Argument. *A Critique of the Nexus Argument*, 14-32.

olmayacağı tartışılmıştır. Ancak İHEB'nin 19'uncu maddesi "*herkes, fikir ve ifade hürriyetine sahiptir; bu hak düşüncelerden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın, bilgi ve düşünceleri her yolda araştırmak, elde etmek ve yayma hakkını içermektedir.*" ifadelerine yer vermektedir⁽²³⁾. Eğer düşünme ve ifade hürriyetimiz varsa (İHEB'e göre), Niçin 1915 olayları ile ilgili karşıt fikirlerimizi ifade etme konusunda özgür değiliz? Şüphesiz bu Fransa'da yaşayan Ermeni kökenli vatandaşların oylarını almak için yapılmıştır.

Bir diğer ilginç örnek ise Amerika Birleşik Devletleri askeri müdahalesi ile ilgilidir. 1948 İHEB'nin şekillenmesinde ABD'li diplomatların etkisi olsa da, İnsan Hakları Organizasyonları tarafından sıklıkla eleştirilmektedir. İHEB'nin 13'üncü maddesinde "*Her insan, yaşama, özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir.*" ifadelerine yer verilmektedir⁽²⁴⁾. 2003-2011 yılları arasında Amerika'nın Irak'a askeri müdahalesi neticesinde, tahminen 500.000 insan (bunların 130.000'i sivil olmak üzere) yaşamını yitirmiştir. Burada İngiltere'de aralarında olmak üzere yaklaşık 50 ülke tarafından Irak'a asker gönderilmiştir⁽²⁵⁾. Bu, 50 ülkenin, İngiltere dâhil olmak üzere, insan haklarını ihlal ettiği ve binlerce insanın ölümüne neden oldukları anlamına gelmektedir. Niçin söz konusu ülkeler Darfur'da soykırımı önlemek için asker konuşlandırmamışlardır. Bunun nedeni Darfur'un zengin yer altı kaynaklarının olmayışdır. Burhan Al-Chalabi tarafından⁽²⁶⁾, ABD'nin temel gayesinin Irak ham petrolünün ve gaz kaynaklarının kontrolünü sağlamak olduğu belirtilmektedir. Çok kısa olarak, tüm bu açık örnekler insan hakları uygulamasının bir ütopya olduğunu göstermektedir.

IV. Sonuç

Bu makalede, Samuel Mony'nin "Son Ütopya: Tarihte İnsan Hakları" isimli tartışmalı iddiası (argument) detaylı incelenerek (analysis) insan haklarının son ütopya olup olmadığını konusu üzerinde durulmuştur. Mony, günümüz insan haklarının, devrimci politik projelerin hayal kırıklığına ahlaki bir cevap olarak ortaya çıktığını iddia etmektedir. Başarısız ütopyalara (komünizm gibi) yeni ufuklara ilham vermiş ve insan hakları bir önceki ütopyalara alternatif olarak, son ütopya haline gelmiştir. Ben, Samuel Mony'in insan hakları görüşüne, tüm dünyada insan haklarının uygulanması fikri, gerçekleşmesi noktasında,

²³ Donnelly, J. (2013). Universal human rights in theory and practice. Cornell University Press.

²⁴ Kahn, R. A., a.g.e.

²⁵ Subramanian, C. (2013). New study estimates nearly 500,000 died in Iraq War. Available from: <<http://world.time.com/2013/10/15/new-study-estimates-nearly-500000-died-in-iraq-war/>> [Accessed 15th January 2015].

²⁶ Al Chalabial, B. (2014). Why the US should apologise. New Statesman, 143 (4): 16-16.

ulaşılabilir bir amaç olduğu için tamamen katılmaktayım. Birçok insan hakları belgesine, organizasyonuna ve gözlemcilerine rağmen, insan hakları ihlalleri dünyanın tüm kesimlerinde hala devam etmektedir. Birleşmiş Milletlere üye 192 ülkenin İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini imzalamasına rağmen, hiçbir ülke tam olarak İnsan Hakları Evrensel Beyannamesini uygulamamaktadır. Birçoğu, soykırım ve savaş suçları gibi ciddi insan hakları ihlallerine devam etmektedir.

İnsan haklarının niçin bir ütopya olduğu sorusunun iki önemli sebebi bulunmaktadır. Birincisi, Birleşmiş Milletler üye ülkeler arasında (özellikle batı bloğu ile Rusya Federasyonu arasında) ne zaman, hangi kapsamda ve hangi durumlarda dış ülkelerin insani müdahalede bulunmaları konusunda evrensel bir anlaşma bulunmamaktadır. Üye ülkeler arasında, Darfur krizinde, Suriye iç savaşında ve Irak askeri müdahalesinde herhangi bir anlaşma bulunmamaktadır. İkincisi ise, insan haklarını koruma konusunda sorumluluklarının bulunmasına rağmen, bazı ülkelerin ekonomik veya siyasi çıkarları için sistematik olarak insan haklarını kötüye kullanmaları, ihlal etmeleridir. Kısa bir özet olarak, insan haklarının tam olarak gerçekleşmesi hedefi bana çok uzak ve ulaşılabilir görünmektedir. Dünya genelindeki hâlihazırdaki durum, İnsan hakları Evrensel Beyannamesinde öngörülen fikirlerin oldukça uzağındadır.